

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het "watermerk" van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

11/11/11

GELRE.

VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN
GELDERSCHE GESCHIEDENIS, OUDHEIDKUNDE EN RECHT.

BIJDRAGEN
EN
MEDEDEELINGEN.

DEEL I.

ARNHEM,
P. GOUDA QUINT.
1898.

NAAMLIJST DER LEDEN

VAN DE

VEREENIGING „GELRE”.

Bestuur.

Mr. J. J. S. Baron Sloet, te Oosterbeek, *Eerste Voorzitter*.

F. A. Hoefer, te Hattem, *Tweede Voorzitter*.

Dr. J. S. van Veen, te Arnhem, *Secretaris*.

J. Gimberg, te Zutphen, *Penningmeester*.

H. D. J. van Schevichaven, te Nijmegen.

J. H. Hofman, te Schalkwijk.

.

Eerelid.

Dr. R. Fruin, te Leiden.

Leden.

Mr. J. Acquoy, te Utrecht.

H. J. Allard, te Maastricht.

Jhr. Mr. D. W. van Andringa de Kempenaer, te Zutphen.

Jac. Anspach, te Ek-en-Wiel.

W. M. J. Arendts, te Opheusden.

Mr. W. E. J. Baron van Balveren, te Arnhem.

Jhr. A. D. Bas Backer, te Apeldoorn.

Jhr. W. Bas Backer, te Zwolle.

Jhr. G. L. C. H. Baud, te Putten.

A. A. Beekman, te Schiedam.

P. L. Bender, te Groningen.

H. J. Berends, te Arnhem.

Mr. J. L. Berns, te Leeuwarden.

L. H. C. Beijens, te Arnhem.

De Bibliotheek der gemeente Haarlem.

De Bibliotheek der onderwijzers in het arrondissement Wageningen.

De Universiteits-Bibliotheek te Leipzig.

W. A. J. Blaisse, te Etten (bij Terborg).

Mr. D. B. R. Baron van Lynden, te Arnhem.
F. Baron van Lynden van Hemmen, te Hemmen.
Dr. K. Lijndrajer, te Assen.
Mr. N. S. T. A. van Meurs, te Arnhem.
Mr. P. A. N. S. van Meurs, te 's Gravenhage.
G. A. Meijer, te Nijmegen.
Mr. K. M. G. de Meijier, te Arnhem.
Jhr. A. H. P. J. Mollerus, te Arnhem.
Mr. D. J. Mom Visch, te Arnhem.
Dr. J. J. Moolhuizen, te Doetinchem.
W. P. J. Muller, te Arnhem.
Mr. S. Muller Fz., te Utrecht.
Mr. D. A. van Munster van Heuven, te Nijmegen.
Mr. G. Murman, te Tiel.
Jhr. Mr. G. A. Nahuys, te Arnhem.
C. A. W. Nairac, te Lochem.
H. S. Nederburgh, te Nijmegen.
Mr. J. F. Neeb, te Harderwijk.
Mr. J. P. R. M. de Nerée van Babberich, te 's Gravenhage.
W. C. A. H. Nieuwenhuizen, te Nijmegen.
Jhr. Mr. F. G. X. M. van Nispen, te Nijmegen.
Jhr. G. A. van Nispen, te Opheusden.
Jhr. L. W. van Nispen, te Arnhem.
Jhr. Mr. L. C. C. O. M. van Nispen tot Sevenaer, te Arnhem.
Wouter Nijhoff, te 's Gravenhage.
J. van Oordt tot Bunschoten, te Apeldoorn.
Mr. D. van Oosten Slingeland, te Arnhem.
J. M. van Oppenraay, te Velp.
P. H. den Ouden, te Waardenburg.
Jhr. C. C. G. de Pestere, te Nijmegen.
Dr. W. Pleyte, te Leiden.
Mr. W. van de Poll, te Nijmegen.
H. Portheine Jr., te Arnhem.
De Vereeniging «Prodesse Conamur», te Arnhem.
Mr. A. Pijnacker Hordijk, te Tiel.
M. L. Quack, te Elst (Betuwe).
C. L. Rambonnet, te Zutphen.
N. S. Rambonnet, te Doornspijk.
Mr. A. G. A. Ridder van Rappard, te Oosterbeek.
Mr. J. G. Ridder van Rappard, te Laren (Gelderland).
Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, te 's Gravenhage.
Mr. P. Rink, te Tiel.
J. B. Roelvink, te Winterswijk.
Th. M. Roest, te Leiden.
Ed. Rosenkrantz, te Keulen.
A. A. J. van Rossum, te Benschop.

Mr. C. P. L. Rutgers, te Groningen.
 J. H. Rutgers, te Dusseldorf.
 P. G. Sager, te Beekbergen.
 Jhr Mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt, te 's Hertogenbosch.
 Aug. Sassen, te Helmond.
 J. H. L. van der Schaaff, te Amsterdam.
 Mr. E. G. C. Scheidius, te Arnhem.
 E. H. Scheidius, te Arnhem.
 C. Schillemans, te Zutphen.
 Jhr. Mr. F. J. C. Schimmelpenninck, te Renkum.
 H. F. Schoemaker, te Arnhem.
 Dr. R. Scholten, te Kleef.
 Jhr. A. L. van Schuylenburch, te Hoog Keppel.
 A. H. Servatius, te Terwolde.
 Mr. C. J. Sickesz, te Lochem.
 M. A. Sipman, te Arnhem.
 Jhr. J. W. Six, te Delft.
 E. W. Baron Sloet, te Voorst.
 L. H. C. van der Sluys Lehr, te Hees (bij Nijmegen).
 B. L. Snelting, te Vaassen.
 A. C. Baron Snouckaert van Schauburg, te 's Gravenhage.
 Mr. C. J. A. Spiering, te Arnhem.
 A. Staring, te Lochem.
 G. Starink, te Arnhem.
 D. J. A. D. van den Steen van Ommeren, te Nijmegen.
 J. W. Steens Zijnen, te Nijmegen.
 Mr. W. C. Thomas, te Arnhem.
 Mr. J. B. D. Tulleken, te Nijmegen.
 H. P. J. Tutein Nolthenius, te Apeldoorn.
 R. P. J. Tutein Nolthenius, te Zutphen.
 Mr. M. Tydeman Jr., te Breda.
 Mr. P. H. A. Tydeman, te Tiel.
 Mr. W. J. L. Umbgrove, te Zutphen.
 J. P. D. van Veen, te Ede.
 Mr. R. Veldwijk, te Arnhem.
 B. P. Velthuysen, te Hertme (bij Borne).
 J. P. Vemer, te Groenlo.
 G. J. Verburgt, te Oosterbeek.
 Mr. W. A. Baron van Verschuer, te 's Gravenhage.
 H. J. C. Vieweg, te Nijmegen.
 Dr. G. J. de Vos, te 's Gravenhage.
 Mr. A. N. Baron de Vos van Steenwijk, te Arnhem.
 H. A. P. C. van der Waarden, te Arnhem.
 J. D. Wagner, te Arnhem.
 R. J. Wellenberg, te Oosterbeek.
 H. M. Werner, te Brummen.

WASH DC 100 101000

[illegible]

R. H. Ampt, in Zürich.
 Mr. W. J. J. Hantel, in Basel.
 Mr. J. M. Hentrich von Wallingdorf, in der Schweiz.
 Mr. J. J. J. Hentrich, in Zürich.
 W. J. J. Hentrich, in der Schweiz.
 J. Hentrich, in Zürich.
 J. H. Hentrich von Hentrich, in der Schweiz.
 Mr. J. H. Hentrich, in Zürich.
 Der Administrator Hentrich, in der Schweiz.
 Mr. J. J. Hentrich, in Zürich.
 Hentrich von Hentrich und Hentrich, in der Schweiz.
 Mr. A. Hentrich, in Zürich.
 Mr. J. A. Hentrich, in Zürich.
 A. J. Hentrich, in Zürich.
 H. M. Hentrich, in Zürich.
 H. Hentrich, in Zürich.

UIT DE UITWENDIGE EN INWENDIGE GESCHIEDENIS DER VOORMALIGE GELDERSCHE HOOGESCHOOL,

DOOR

Dr. J. S. VAN VEEN.

In de jaren 1844 en 1847 verscheen van de hand van den Utrechtschen hoogleeraar Dr. H. Bouman eene geschiedenis van de voormalige Geldersche hooge school in twee deelen, een eerbiedwaardig stuk arbeid, dat een eervol getuigenis aflegt van des schrijvers ijver, nauwgezetheid, groote belezenheid en liefde voor de inrichting van onderwijs, waarvan hij een der laatste leerlingen was geweest, maar ten gevolge van den wel wat hoogdravenden stijl geen aangename lectuur oplevert. De titel van dit werk luidt: „Geschiedenis van de voormalige Geldersche hooge school en hare hoogleeraren”. De waarheid gebiedt te erkennen, dat de hoogleeraren, waarbij men nog de curatoren zou kunnen voegen, met het leeuwenaandeel gaan strijken, waarvan ten bewijze kan strekken, dat van de 615 bladzijden, waaruit het tweede deel bestaat, niet minder dan 416 aan den levensloop en de verdiensten van genoemde mannen gewijd zijn. Het ligt geenszins in mijne bedoeling te beweren, dat in de geschiedenis eener hooge school levensschetsen der professoren misplaatst zijn, maar wel, dat hij zeer zeker aan de ééne zijde veel te weinig heeft gegeven, waar hij aan de andere blijkbaar met groote voorliefde ons de resultaten van zijn grondig onderzoek mededeelt. Waar ik spreek van te weinig geven, heb ik bovenal het oog op de studenten, die toch even goed een belangrijk deel eener hooge school uitmaken

Afb. 1.

Afb. 2.

mij voor dit opstel had voorgesteld, ver overschrijden. Ik heb mij bepaald tot grepen uit den rijken overvloed, dien de acta enz. bieden, en getracht het meest karakteristieke en daardoor het meest belangwekkende te kiezen in de hoop, dat ondanks de onvolledigheid het door mij medegedeelde een kleine bijdrage zal leveren tot de kennis van het in het algemeen nog betrekkelijk weinig bekende leven aan de Nederlandsche universiteiten in de 17de en 18de eeuw en in het bijzonder aan de Harderwijksche.

Dit is ongeveer het eenige, dat van de inrichting van dien Utrechtschen studentensenaat bekend is. Alleen wordt in den almanak van 1857 de tekst medegedeeld van de bullen, door den Muizensenaat aan de doctores uitgereikt, die, behoudens eenige kleine wijzigingen de zelfde is als die van het diploma, dat tegenwoordig aan de leden van het studentencorps gegeven wordt. De titels der professoren zijn, anders dan te Harderwijk, waar zij een zeer deftig karakter dragen, grootendeels van zeer obscenen aard. Een paar der onschuldigste zijn: professor ordinarius, Veneris Bacchique sacerdos; medicinae professor ordinarius, vinolentus aper Venerisque pontifex.

Het zegel van den senaat, waarvan de almanak van 1856 een afbeelding geeft, vertoont op den voorgrond een muis bij een geopende val, terwijl op den achtergrond met degens gewapende studenten slaags zijn met nachtwakers, kenbaar aan hun piek en ratel. Het opschrift luidt: Quo non nocet arripe.

Uit het hierboven gezegde blijkt, dat wij er dankbaar voor moeten zijn, dat het toeval ons zoo vele bescheiden van den Harderwijkschen Kleinen Senaat bewaard heeft.

BIJLAGEN.

BIJLAGE no. 1.

Leges generales (1771).

Lex 1.

Juris praecepta, nempe honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere mentibus nostris impressa sunt.

Lex 2.

Alter alteri auxilium ferto.

Lex 3.

Omnes rixae, sive in senatu sive extra senatum absunt.

Lex 4.

Si vero (Quod prohibeat Deus) aliquis professorum ab aliquo impudenti studioso laesus fuerit, illum armis honestis repellito, neve bonam famam periclitari sinito.

Lex 5.

Omnem reverentiam pro eo, ac cuique debetur, professori, quisque nostrum praestato.

Lex 6.

Atque ita Theologiae professores et sic deinceps Jurium, Medicinae atque Philosophiae primas tenento.

Lex 7.

Cum iis, qui se promotioni non dederunt nullum commercium sive conversatio esto: ceterum nemo professorum alicui studioso utile consilium imploranti negato.

Lex 8.

Nemo professorum aliquem studiosorum ad doctoratum ambiendum vi urgeto, ne venales Senatus videatur habere merces, sed, si quem e studiosis acuto et felici ingenio natum compererit, eum honesto modo ad id invitato, ut hujusmodi iuvenis aliquando decus et lumen et sibi aliisque evadat.

Lex 9.

Nemo quoque aliquem e studiosis invitum adito, ut eum comedat, sive aliquo modo emungat, parasitarum more scilicet.

Lex 10.

Quovis mense novus rector magnificus creabitur.

Lex 11.

Si quis e studiosis doctor creandus est, rector aliquem ex collegis nominabit promotorem, et itidem tres e collegis, at opponant, eliget.

Lex 12.

Novo doctorando quatuor theses ex jure civili Justiniano defendendae erunt, si medicinae doctor creabitur vel philosophiae, aliae ad illas scientias accommodatae.

Lex 13.

Promotor, antequam ad promotionem se accingat, sollemnem orationem habebit.

Lex 14.

Rector et promotor in promotionibus insignia habebunt pallium nigrum, linteum (Belgice een bef) et perruquum multo pulvere album.

Lex 15.

Ceteri professores nigra veste ornati prodeunto.

Lex 16.

In promotionibus tria tantum pocula majora, in honorem nempe novi doctoris, promotoris et rectoris magnifici ebibuntur.

Lex 17.

Nemo quoque professorum post horam primam in promotionis convivio maneto, sed recta domum petito.

Lex 18.

Inter conviviandum quoque nemo carmina cantatoria recitato.

Lex 19.

Lusus (Belgice bluffen) absit, ut et lusus (Gallice trente et un).

Lex 20.

Quisque se submittet jurisdictioni fiscalis a rectore magnifico constituti.

Lex 21.

Quisque professorum ab immodico risu abstineto.

Lex 22.

Nemo professorum ante horam duodecimam e convivio abibit sine causa sontica, et quidem venia rectoris magnifici impetrata.

Lex 23.

Quisque hora a rectore magnifico indicta praesens adesto.

Lex 24.

Nemo itaque quoque per totum promotionis tempus abesto.

BIJLAGE no. 2.**Leges doctoribus observandae (1771).****Lex 1.**

Ante omnia quod honestum et decorum est observanto.

Lex 2.

Ne ludibrio studiosorum sese exponunto.

Lex 3.

Atque si forte ab aliquo noster ordo contemnitur, omni ope (et si res exigat) vi etiam sese opponunto.

Lex 4.

Per plateas ne temere grassantor.

Lex 5.

Neve gladium sine ratione exercento.

Lex 6.

Juniores ab omni ludibriorum genere abstinento.

H. Beverlij, A. L. M., phil. et med. doct., medic. theor. et pract. chem., botanices professor ordin. et primarius nec non Velaviae archiater.

D. van Laer, A. L. M., phil. et med. doct., ejusd. facultatis med. theor. anatom. et chirurg. professor publicus et ordinarius.

F. L. Rambonnet, SS. Th. doct., L. L. O. O. prof. ordinarius.

C. Sombeek, I. U. D., ut et juris publici Belgici prof. ord. nec non Gelriae historiographus, h. t. Sen. Min. ab actis.

(Op papier, met opgedrukt zegel in rood lak).

BIJLAGE no. 4.

Leges generales (1765).

Lex 1.

Juris praecepta, a Iustiniano dictata, nempe honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere, semper mentibus vestris impressa sunt.

Lex 2.

Alter alteri auxilium ferunt.

Lex 3.

Omnem debitam reverentiam cunctis studiosis praestant.

Lex 4.

In specie vero iis, qui per aliquot annos studiis operam navarunt, praesertim autem Senatui nostro Academico minori et emeritis professoribus.

Lex 5.

Ne rixantor cum commilitonibus et amicis vestris, sed potius armis studioso concessis utuntur, nisi cum dispendio bonae famae incurrere velitis in vestrorum amicorum indignationem.

Lex 6.

Facta ab incolis vel aliis culpa lata perpetrata nunquam inulta relinquunt.

Lex 7.

Nocturnos vigiles ne aggrediuntur, eos vero pro meritis puniunt.

Lex 8.

Omnes seniores pro ordine personarum semper semperque humanitus excipiunt, salutant et caput aperiunt.

Lex 9.

Ne ignem silicibus excutiunt, ob puerilitatem nempe.

Lex 10.

Ne tintinnabula movent, ne pice liquida aedes inunguntur 1), ne vitra frangunt, nisi necessitate coactus id fiat.

Lex 11.

Viatores et peregrinos non male tractant, sed eos potius ad naviculam, si cum studiis vestris conveniat, hora vespertina 8 comitantur.

Lex 12.

Ne bacchanalia solenniter celebrare negligunt.

1) l. inungunt. De latiniteit van het laatste gedeelte van dit artikel laat ook te wenschen over.

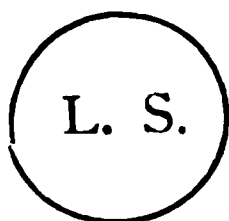
BIJLAGE no. 7.

La Fidélité Fraternelle.

Wij presiderende meesters, Officiëren van de Groote Loge van de Order der Vrije-Timmerluy binnen Harderwijk, hebben gecommitteerd de qualiteit van Knecht aan den Heere Albertus van den Wall, Litt. hum. Stud. geboortig van Groningen. Offererende denzelven de gewoone privilegien en immunitäten.

Ten blijke der waarheid is deze na behoren gesegeld en geteekend.

Actum Harderwijk den 16 Maj 1769.

Jacobus Dietz, Grootmeester.

Jacob Derk van der Sluis, Pasmester.

Hermanus Bols, Cerem.meester.

Jan Heimens, Meester.

Gerard Nierop, Orateur.

P. Smit, Thesaurier.

P. C. van Weyler, Meester.

A. J. 's Graeuwen P. F., Secretaris.

BIJLAGE no. 8.

Rector et Senatus academiae ducatus Gelriae et comitatus Zutphaniae

L. S.

Quandoquidem innotuit Rectori et Senatui academico multos studiosos sub horam octavam ad pontem vulgo dictum de hooge brugge confluere 1), non tam ad se honesta deambulatione recreandos quam ad rixas, turbas et petulantias honestis indignas exercendas ipsosque peregrinatores lacesseandos et remorandos, Rector et Senatus academicus ab hisce moribus abhorrens suis civibus interdicerere voluerunt, ne quid eiusmodi in posterum committatur, poena, si secus fiat, in delinquentes pro arbitrio Rectoris et Senatus academici gravissime statuenda.

Decretum in Senatu academico pridie Nonarum Maii MDCCXXXII.

Ex mandato Senatus

Adrianus van Holthe, M. L. A.

Ph. et med. dr. Acad. Secretarius ut et reipublicae Harderov. Archiater.

BIJLAGE no. 9.

Extract uit het register der Resolutien van de Heeren Curatoren der Akademie van Gelderland.

Praesentibus

de Heeren van Lynden, Essenius, van Heeckeren, Schimmelpenninck van der Oye, Torck en van Westervelt.

Veneris den 17 Junij 1746.

Den Academische Senaat heeft aen Haer Ed. Mog. vertoont, dat Mr. Reinier Otto Schrassert, secretaris der stad Elburg, hadde connen goetvinden in druk uyt te geven Speculationes Juridicae ofte aenmerkingen op de procedure, bij denselve

1) Zie in verband hiermede lex 11 van de leges generales van 1765 (Bijl. no. 4).

7. Een roode chamberlou met kamizool annex.
 8. Een zwart kamizool.
 9. Een Pompadouren lakensche rok, kamizool en broek; het kamizool met een goud boordseltje en de broek met gouden kniebanden.
 10. Een donkerbruin kamizool.
 11. Een zwarte trijpen broek.
 12. Een zwarte kottoen-fluweelen dito met een zwarte rouwgesp.
 13. Een zwarte kaleminken dito.
 14. Een blaauwe lakensche overrok.
 15. Twee hembden.
 16. Vier overhembden.
 17. Drie paar mouwen met lubben.
 18. Een paar dito zonder dito.
 19. Zes stropjes, waeronder een met een zilveren gesp.
 20. Een witte zakdoek.
 21. Twee bonte dito.
 22. Een rode zijden dito.
 23. Een cottoenen slaepmuts.
 24. Een partij lappen van diverse soort.
 25. Een partij dictaten.
 26. Een Nieuw Testament en psalmboek.
 27. Een Vossii Grammatica Latina.
 28. Een hoornen inktkoker.
 29. Een pennekoker.
 30. Een flesjen met liquor.
 31. Een koperen porte-épée gesp.
 32. Eenige papieren of brieven, die ongelezen wederom in de mand gelegd zijn.
-

maar Atheln of Etteln en Alfen; laatstgenoemde plaats aan de Alme, de andere aan een riviertje, dat bij Kirch-Borchen in de Alme uitmondt.

De Rijn was de zuidelijke grens van de Lijmers. In den Romeinschen tijd woonden aan den overkant Bataven, later Salische Franken. In de Hetter eerst Sicambren, daarna Usipeten, eindelijk Hattuariërs, even als de Chamaven Ripuarische Franken.

Een woord ten slotte.

Gedurende een menschenleeftijd heeft de schrijver van dit opstel de oude vaderlandsche geschiedenissen uit de bronnen onderzocht, en van verkregen uitkomsten nu en dan mededeeling gedaan.

Voor zijne grootere handschriften kon hij geen uitgever vinden, voor kleinere en uittreksels slechts als eene gunst. Behalve zijne „Graven in Hameland” en „Hattuarië” zagen een paar stukjes in periodieken het licht.

Hier te lande werden die schriften ter zijde gelegd, zelfs wel met minachting behandeld: in Duitschland echter mocht hij eenigen bijval verwerven.

Zal dat met dit opstel anders zijn?

Hij durft het nauwelijks hopen: toch is hij, hoewel niet tevreden over zijn werk, verzekerd een nieuw en beter licht op menig punt ontstoken te hebben.

Den lezer heil!

A. J. C. K.

16den Aprilis 1597 bij Adrian Pelgrimszn, gesworen lantmeter te Buren gemeten ende afgepaelt sijn, streckende van den grave van den Start van d'een sijde ten halven die kille deurgaens op tot an Pels des veermans huysken ende voorts ten halven grave tot anden dwarssloot ofte dwarsgrave, daermede die benedenste ende bovenste Balverensche weerden van malcanderen gescheiden werden, ende and' andere sijde eensdeels langs den grave van den Start voorss. ende den Burenschen weert schieff op na den voorss. dwarssloot, daer noortoostwert die heer van Isendorn, den bandijck suydoostwert, Cornelis Both ende Johan Splinter t' Utrecht met Gerrit Peterszn suydwestwert ende die Heer van Isendorn na de riviere van de Wale noordwestwert naestgelandt sijn, met eggen, met eynden, met allen haren rechten ende tobehoren; ende daerto eenen vrijen op- ende affganck over den ouden Meydijck deur des voorn. Heeren van Isendorns weerden deur den drayboom tot op den bandijck to ofte deur die kille ende grienden daeran gelegen, alwaer den uutwech bequaemst bevonden sal worden. Noch eenen anderen uutwech over des Heeren van Isendorns Balverenschen weert tot opden Waelstroom to. Welcke 5 mergen 5 hont ende 2½ rode van des voors. Heeren van Isendorns weerden ende sanden in de Wael tegen Dromel gelegen, sijn affgesplit, tot Zutphen-schen rechten ontfangen bij Johan Strick bij overdracht van Herman Pieck, heer van Yzendoorn, 7 Mei 1597, wiens erfge-naam is zijn zoon Adriaan Strick, advokaat voor den Hove van Utrecht, beleend 23 Oct. 1605, die het overdraagt op zijn broeder Dr. Johan Strick 7 Sept. 1614; van dezen gaat het over op Cornelis v. de Geyn, beleend 6 Jan. 1624, die het wederom overdraagt aan Nathan Clautier, beleend 28 Sept. 1626. Verder als hier onmiddellijk boven: Johan Clautier — Joost Vijgh — Dirk Jacob Vijgh — Adriaan Ponsen.

Zagen wij boven, dat in 1470, bij de beleening van Johan Adriaanszn v. Balveren, na den dood zijns grootvaders Zeger v. de Poll, met gezegde weerden, een stuk er van werd afgesplit ten behoeve van Catharina v. de Poll, de zuster van Johan's moeder Adriana, en de gade van Jacob v. Riemsdijck 1); dit perceel, waaraan Catharina haren man toenmaals tochtte, zien

1) Hunne nazaten vormden volgens sommigen den Overijselschen tak v. Riemsdijck, door mij beschreven in Navr. XXXII, 126—37; zie zijne biografie ibid. XXXV, 57—9.

Goosen v. W., in 1556 leenman der heerlijkheid Bahr 1), doet in 1559 op st. Thomasavond bij Wijnand v. Hackfort, houtrichter van 't Aanstooterbosch, eene aanklacht tegen Wilt v. Broeckhuysen, die op gewelddadige manier zijn hout afgehaakt en steelsgewijs weggevoerd hebben zou 2). Hij was dus geërfd te Otterlo 3). In 1563 verzoekt hij om de beleening met Mentink te Voorst, wat hem eerst geweigerd, maar een jaar later toegestaan wordt. Bij zijne uitvaart 20 Juni/Juli 1579 in de Eusebius- of Groote Kerk te Arnhem op verzoek zijns broeders en zijner naaste bloedverwanten, ontstond er een groot rumoer, verwekt door de Albanisten (de door den Hertog van Alva in 1568 aangestelde en door graaf Jan van Nassau wederom afgezette leden der stadsregeering); zoodat de predikant Johannes Fontanus groote moeite had om den lijkdienst te volbrengen 4). Hij was dus Hervormingsgezind.

Op een vierkant ijzeren plaatje, ingemetseld aan den buitenkant van de binnenmuur noordzijde — van de st. Eusebius- of Groote-kerk te Arnhem leest men, indezervoeg onder elkander:

Ao. 1564 den 21 dach maius sterf Gertruit van Wamel
Derick van Wamel huisfrow.

Ao. 1562 den 25 dach Martius sterf Derick van Wamel
Dericksoen.

Ao. 1563 den 20 dach Junius sterf Merri (Maria) sin moei.

Ao. 1590 den dach — Derick v. Wamel Gosenson.

Laatstgenoemde Gosen zal wel de Protestantsche burger geweest zijn, wiens uitvaart, onder leiding van Arnhem's eersten vasten predikant Johannes Fontanus, 20 Juni/Juli 1579 plaats had.

Dirk Aelbrechtszoon v. Waemel, in 1575 bij het beleg van Oudewater, vaandrig (of sous-luitenant) der schutterij, bij een uitval door de Spanjaarden gewond 5).

1) blijktens bezegelden brief, vermeld in Herald. Bibliotheek 1881 bl. 12.

2) G. v. Hasselt, Arnh. Oudhh. I, 174.

3) Den Aanstoot is een thans nog gebruikelijke of minstens bekende dubbelnaam van Otterlo, op de Veluwe. Ao. 1452 leest men van „Otterlo ten Aenstoet”, Ao. 1466 van „ten Aanstoot in den Kerspel van Otterlo”, Ao. 1534, 46 van „dat kerspel den, te Anstoot”, Ao. 1569, 1638, 41 van „le villaige de, de kercke ten — Aenstoot ofte Otterlo”. In 1476 waren aldaar „dat Alde Holt en de twee Heeghen” (bosschen) bekend. Zie in Nomina Geogr. Neerl. III (1887): mijne Plaatsnamen in Gelderland, bl. 13, 211. Plantijn en Kiliaan spreken van „Aenstootende landen”, d.i. aangrenzende, aanpalende landen.

4) Zie dit uit G. v. Hasselt's werken breeder aangetoond in mijn opstel over „Johannes Fontanus” in Navorscher XXXI, 189, 90.

5) Kroniek van Oudewater tot Ao. 1575 door A. C. v. Aelst (Gouda, Edauw en Johannissen, 1892) bl. 186, 9.

G. H. v. Wamel, prior van het Carmelietenklooster te Zenderen (o. Borne, Overijssel), heeft twaalf priesters van de orde der Carmelieten onder zich 1).

Te Arnhem treft men v. Wamelen aan 2). Insgelijks te Zwolle, een hoofd der tusschenschool Hoogstraat te Zwolle (sedert Febr. 1897). En J. v. Wamelen, hoofd der openbare school te Ederveen (gem. Ede), herdacht 1 April 1897, onder bewijzen van belangstelling, den dag, waarop hij aldaar vóór 25 jaar als zoodanig in functie trad. Te Schiedam woonde 4 Sept. 1897 de onderwijzeres M. v. Wamelen, 10 Sept. benoemd tot onderwijzeres te Oud-Beierland. — Ook vindt men Wamelink: J. H. Wamelink, te Dokkum, werd 20 Mei 1897 tot onderwijzer aan de christelijke school te Anjum benoemd. G. H. Wamelink, te Dokkum, slaagde te Groningen 3 Aug. 1897 voor de hoofd-onderwijzers-akte.

Te Heelsum (Veluwe), bij Renkum, ligt een Wamelsenk, over het tiendrecht uit welk perceel Johan Albrecht Schellart v. Obbendorf, heer van Dorenweerd (Doorwerth), 7 Oct. 1663 met Gysbert v. Brien en vóór het Hof van Gelre verschil had 3). Die Wamelsenk ontleent vrij zeker den naam aan een der in de Groote-kerk te Arnhem bijgezette v. Wamel's, boven genoemd.

1) Het Nieuws v. d. Dag 7 Mei 1897.

2) Haarl. Courant 28 April 1888.

3) Registers van 't archief van dat Hof.

Lijden op 28 Februari 1880 in voldoende staat verkeerden. Het **l**andgoed, toen ongeveer 214 bunders groot werd op 31 October **e**n 1 November 1883 door zijne eenige erfgename, mejuffrouw **M**aria Magdalena ten Zeldam Ganswijk, in het openbaar ver-**k**ocht voor 131,500 gulden aan den heer Mr. J. G. Kruimel **t**e Nieuwer-Amstel, door wien bij acte van 29 October 1886 **e**en gedeelte der boschgronden, groot 105,69.90 hectaren uit **d**e hand is verkocht aan vrouwe A. A. J. Alsche, echtgenoote van den heer A. M. van Voorthuysen te Nijmegen, en het overige gedeelte bij acte van 29 April 1890 aan den heer J. van Roggen, insgelijks wonende te Nijmegen.

Behalve zijne in mijn boven genoemd opstel vermelde kinderen werd nog uit zijn op 1 Juni 1645 te Zutphen gesloten huwelijk met Diricksken van Uyten (Uden) eene dochter Johanna geboren, die 15 Maart 1668 gedoopt werd.

Zijn zoon Jacob, gedoopt 18 Maart 1657 en gehuwd met Aleyda Stours, verwierf in 1681 het kleine burgerschap te Zwolle en was aldaar belast met het opwinden van het uurwerk op den toren en het onderhoud van dat op de Dieserpoort 1).

In het laatste kwartaal der 17de eeuw verrichtte dezelfde Jacob Sprakel eenige herstellingen aan het uurwerk van den toren te Hattem 2).

1) 2) De Navorscher, jaarg. 1894, blz. 605 en 486—487.

EEN BOUWCONTRACT VAN 1392.

MEDEGEDEELD DOOR

J. GIMBERG.

Het volgende bouwcontract, aanwezig in het archief der Sint-Walburgskerk te Zutphen, geeft ons weliswaar een klein, doch niettemin zeer belangrijk kijkje op de wijze, waarop in de middeleeuwen de verhouding tusschen werkgevers en werknemers geregeld was.

Het doet ons o. a. zien, dat enkele bepalingen tot regeling dier verhouding, waarvoor men zich thans zoo afslooft om ze in het leven te roepen, reeds in de middeleeuwen toegepast werden.

Blijkens eene aantekening, in dorso op het contract gesteld, heeft het betrekking op het bouwen der zoogenaamde raads-kapel der St. Walburgskerk alhier. De juiste ligging dezer kapel heb ik tot heden niet kunnen bepalen.

1392 — December 28.

In den jaer ons heren M^oCCC^o drie ende tnegentich des Saterdaghes na Kirsdag 1) doe averdroghen Lambert Stuerman ende Rense Creyng als kircmeisters toe Zutphen an die een zide ende meister Aernt van Aken ende meister Aelbert van Palenen an die ander zide deser vorwarden ende averdrach als hijrna ghescreven steet. Int irst soe hebben oen 2) die meisters

1) In dezen tijd begon in Gelderland het jaar met Kerstmis. Volgens onze wijze van rekenen is dus Zaterdag na Kerstmis 1393 = 28 Dec. 1392.

2) oen = zich.

ende den kircmeisters ghenûghet ende wanneer men wirken zal, soe zal men dat den meisters drie maende toevoeren weten laten. Voert soe sal men oen ende al den ghesynde 1), die daer wirken, alle Zaterdaghe oploenen. Voert, weert zake, dat kircmeisters enich gebrec 2) hedden an oeren vorwarden mitten meisters vorseide of die meisters desgheliecs mitten kirckmeisters, dat zal staen tot Aernts zegghen van den Gruythuys. Voert is toe weten, dat deser sedulen twe sijn, eenssprekende, die een uyt der ander ghesneden; diere hebben die kircmeisters een ende die meisters van den wercke vorseide een, al arghelist ende nije vonde hijrin uytgheseget.

1) ghesynde = knechts.

2) gebrec = geschil.

A a n t e e k e n i n g.

Weleer was ook bij ons te lande, gelijk bekend is, het geld aan koers onderhevig.

De waarde er van volgens onze thans gangbare munt is dan ook zeer moeilijk te bepalen.

Het best doet men door verschillende prijzen met elkaar te vergelijken.

Blijkens de Zutphensche over- en onderrentmeestersrekeningen van 1393 waren in dat jaar:

19 gosselers = 1 pond,

32 > = 1 gulden,

57 > = 1 oud schild.

In 1393 betaalde men te Zutphen volgens die rekeningen voor een pond was 7, voor een ton kalk 13, voor een pond kaarsen 2, voor 1000 steenen 34 gosselers.

Twaalf mud rogge en het bakken er van tot brooden kostten toen tezamen 16 pond. Voor 100 pond lood betaalde men in dat jaar 4 gulden.

konden der stadt Gronlo vurg. is uytge(d)aen op oren eyth ind op verdumenisse ore zyele dat hebben uitgestecken ind aldaer die palen gestalt als 't blickt.

Item den eirsten paell der vurg. vrijheit der stadt Grolle sall staen op ten Oestberch (b)uyten der stadt vurg. gericht, ind geet vort van daer duer den Marhulzer boym, daer men mijns Gen. Heren lanttoll gewontlicken is tho baren, ind van den bome vort omme vor Roloff Stevens vaelt, item van Roloff Stevens vaelt vort an den Hilgen boem, ind van den Hilgen boym duer den Elsshoff aver die vaelt, vuer (der) Vuerkule achter der landwer van der Brandermathen, ind dat vortaen van de Brandermathen duer den Walrebussche, dwers aver den Zommersessche, achter der landwer, van der Pypersteggen durch Kreiendicks landtwer. -- Item van Kreiendick(s) landtwer aver die olde huysstede t' Effsell ind van daer tendt achter Schurenmaet. Item van die Schurenmaet vort duer die becke ind duer Hemsynck, ind van Hemsynck vort omme den Everskamp den gemeynen wech mydden duer der stadt essche off eynck. Item van der stad essche opten Wesschen den wech langes achte(r) 't Laerberch, ind dat vort an den Oesberch tho, daer den yrsten paell b(uyten) 't gerycht steyt 1).

Hierna den lezer heil.

1) De galgenbulten aldaar, dicht bij den Breken is nog bekend, althans in mijne jeugd.

ons Ganskermys avont, die Heidenen uuther onser stadt bestelt". 1543 „Item Herman van Lobbroick [rijdende bode] in den scependom, doe sich die Heyden daer gelegert hadden, denselven verbaetschapt, dat sij sich sonder vertoch opmaken solden". Zoo brak weldra dat tijdperk van vervolging aan, waarvan G. van Hasselt in het bovenaangehaalde werk zoo vele voorbeelden geeft.

STUKKEN BETREFFENDE PLANNEN TOT AANLEG EENER WATERLEIDING TE ARNHEM IN HET MIDDEN DER 16DE EEUW.

MEDEGEDEELD DOOR

Dr. J. S. VAN VEEN.

De behoefte aan zuiver drinkwater schijnt zich reeds in de 16de eeuw te hebben doen gevoelen, waarbij nog kwam, dat het destijds zooveel grootere brandgevaar het gewenscht deed zijn steeds een voldoende voorraad water tot blusschen beschikbaar te hebben. Wij vinden, dat in 1545 zekere Johan Mueller uit Brussel naar Arnhem geroepen is om te onderzoeken, of men in die stad eenige fonteynen meer zou kunnen brengen. (Vie van Hasselt, Kron. van Arnhem, blz. 99.) Het is mij niet mogen gelukken te ontdekken, waar v. H. dit gevonden heeft. Vermoedelijk is het ontleend aan een van de vele bronnen, die hem nog ten dienste stonden, maar nu verdwenen zijn. Het schijnt, dat de onderhandelingen met Mueller afgesprongen zijn of dat hij de zaak heeft overgedaan aan Jacop Nagels; diens in 1548 is deze in zijn plaats getreden. Waarschijnlijk was N. ook een Brusselaar, hetgeen ik afleid uit wat hij zegt van het vervoer der buizen van Brussel naar Arnhem.

Het schijnt wel, dat de onderhandelingen van 1545 tot 1548 zijn voortgezet; ten minste de toezegging van 200 zonneshilden door den keizer had plaats in 1547, dus waarschijnlijk naar aanleiding van de plannen van Mueller.

Van de zaak is niets gekomen; vermoedelijk is zij afgestuit op bezwaren van geldelijken aard; misschien ook heeft de Arnhemse magistraat te lang geaarzeld met in te gaan op de

HISTORISCHE AANTEEKENINGEN

VAN

DIEDERIK VAN DER VOORDT.

MEDEGEDEELD DOOR

H. D. J. VAN SCHEVICHAVEN.

De bibliotheek van het Gemeente-Museum te Nijmegen bezit een HS. in folio van 35 bladzijden, bevattende historische aantekeningen van Diederik van der Voordt, raadsheer dier stad van 1579—85. Omtrent de geschiedenis van dat HS. is mij alleen bekend, dat het in 1824 berustte in de boekerij van mijn vader (zie ten Hoet, Geldersch lustoord, 1825, bl. 147). Na het overlijden mijner moeder in 1869 werd het door de stad Nijmegen uit hare nalatenschap aangekocht. Het is waarschijnlijk, dat mijn vader dit geschrift had verworven uit den boedel van den oudheidkundige Johan in de Betouw, wiens boeken en verzamelingen te Amsterdam 30 Sept. 1822 onder den hamer kwamen en toen grootendeels overgingen in het bezit mijns vaders.

Het HS. bestaat uit losse historische aantekeningen of memoranda van verschillenden aard. Beginnende met de geboorte, kroning en dood van Karel V en de kroning van koning Philips, volgt daarop een aantekening, dat Alexander Magnus geboren werd op 6 Juni anno mundi 3628. Vervolgens worden aanteekend de aanstelling van hertog Maurits van Saksen tot keurvorst in 1548, het beleg van Weenen door de Turken in 1529, de stichting van Constantinopel Ao. 330, de inname van Jerusalem Ao. 73, Darius, koning der Persen, verslagen Ao. mundi 3633. Op dat feit volgen het verbranden van Hieronymus van Praag, van Huss en de dood van Calvijn, Luthers strijd tegen

The following information was obtained from the records of the Department of the Interior, Bureau of Land Management, regarding the land owned by the United States in the State of California.

The total area of land owned by the United States in California is approximately 100 million acres. This land is divided into several categories, including National Forests, National Monuments, and Public Lands.

The National Forests are managed by the U.S. Forest Service and cover approximately 60 million acres. These forests provide a variety of resources, including timber, wildlife habitat, and recreational opportunities.

National Monuments are established to protect areas of scientific or historical interest. There are currently about 10 National Monuments in California, covering approximately 10 million acres.

Public Lands are managed by the Bureau of Land Management and include a wide range of lands, from grazing lands to wilderness areas. These lands cover approximately 30 million acres.

The management of these lands is a complex task, requiring careful planning and coordination among various agencies and stakeholders. The goal is to ensure that these lands are managed sustainably, providing benefits for both present and future generations.

... in de beste forme gerecom-
 ... zich geadresseerd had aan den ker-
 ... ondersocht", en toen hij ook aan
 ... satisfactie gegeven" had, ging de
 ... Van Stirum, die „dese presentatie"
 ... de collatie begenadiget heeft."
 ... meester der Latijnsche school, en men
 ... uit. daar „Sandbergen alleen den
 ... Duitse en Latijnse kinderen te leeren
 ... De schoolmeester van Dinxperloo, Gerard
 ... by absentie van den predikant tot „sijn
 ... deze nam den sollicitant terstond aan.
 ... gaf hij „geen groote satisfactie", maar hij
 ... collatie van zijn Excellentie geobtineert". De
 ... intusschen ook te „Groll" in zijns vaders
 ... beroep nam hij aan. De leden van den
 ... daarop aan Van Stirum de collatie niet
 ... geven". opdat zij „tijdt ende vrijheit mochten
 ... en te vernemen na een goet en bequaem
 ... Exc. verklaarde aan 't verzoek te zullen
 ... 1675 deed zich als sollicitant op Johannes
 ... Candidatus, met aanbeveling van H. à
 ... Jan. en Henr. ter Stall, predikant van Ze-
 ... ook Mollerus genoemd, werd met den
 ... acta van 1675 staat: „De predikant Umb-
 ... Mollerum ondersocht hebbende, heeft hem
 ... de Latijnse schole te bedienen. En met
 ... een publike proeve voor onse gemeente
 ... wat slap en bloode in het voorsingen
 ... kerkeraet, vertrouwende, dat dit gebrek
 ... en met goede assourantie verwisselt zal
 ... voornoemt Mollerum gepresenteert
 ... collatie, dewelke hem ook aengenomen
 ... alhier begenadigt heeft. Daerop is
 ... en d' heer Dr. Trier als scholarch 1)
 ... gevoert".

... de kerkeraad na de eerstvolgende verkiezing
 ... volgen onse practijque ende oude costume, twee
 ... den 12den Dec. werden als zoodanig gekozen

Weldra werd het volgende besluit genomen: „Den 20 Junij (1675) de kerkeræet en magistraet bijeenvergadert zijnde, hebben na rijpe deliberatie besloten, dat D. Mullerus de Latijnse schole alleen zal waarnemen, soo nochtans, dat hij 10 kinderen uit de Duitse schole van eenerlei kennisse zal overnemen. En alsdan zal het schoolgelt, komende van Latijnse ende Duitse scholen, onder Mullerus en Sandtbergen egalik gedeelt worden”.

In 1676 werden de volgende bepalingen gearresteerd: „Den 31 Jan. is ten opsicht van de schoole besloten bij den kerkeræet:

1° dat de Latijnse meester D. P. Mullerus uit de Duitse schole zal overnemen 15 kinderen, hebbende niet meer dan 2 à 3 lessen, ende kunnende lesen in de catechismus oft evangeliën, psalmboek ende sendbrieven, ten einde dat de Latijnse meester meer moge vaceren in d'onderwijsing van de Latijnse kinderen. En dese voorseide Duitse kinderen zullen alle het schoolgelt betalen;

2° dat elk meester dan zal ontfangen en vernoegt zijn met het schoolgelt, dat hij bekooft van zijn respective kinderen;

3° dat beide schoolmeesters, elk sijne kinderen, zullen vermanen ende houden tot neerstig kerkengaen, en in de scholen zal elk sijn kinderen catechiseren met vragen uit de kleine vraegboexkens, om deselve alsoo voorhenen te bereiden en bequaem te maken, dat soowel de jongens als de meiskens van den predicant in de kerke bequamelik en met stichtinge mogen gecatechiseert worden;

4° soo eenige schoolkinderen uit de schole tehuis blijven, dat sulx niet en geschiede dan met kennis van hare respective ouders;

5° dat de meesters een custos stellen, die de absenten, de klappers ende ongeregelde in de kerke aentekene, om daerover van den meester in de schole gedisciplineert en gestraft te worden;

6° dat de jongens van de Latijnse en Duitse schole des sondaegs vóór ende na den middag door den meester, die dan niet voorsingt, uit de schole in de kerke ende wederom uit de kerke in de schole ordentelik bij paren zullen geleit en dan aldaer afgevraegt zullen worden, wat se uit de predicatie onthouden hebben;

7° dat de meesters hare kinderen respectivelik in de kerke stille, zedig ende aendachtig houden, hen vermanende, dat se immers des sondaegs op den kerkhoff noch op den wall niet en zullen spelen”.

Over beide schoolmeesters kwamen herhaaldelik klachten

heden" en impotentie. In 1686 werd hem vergund „in zijn huys schoole te houden" en in 1688 de publicaties, die buiten de kerk moesten geschieden, in de kerk te doen (Acta van 12 Nov. 1686, 21 Mei en 16 Junij 1688).

In 1708 moest er wegens het overlijden van Mullerus een andere meester worden benoemd, en den 3den Mei droeg de voorzitter des kerkeraads aan de broeders voor J. Elberus. Deze persoon gaf den kerkeraad „een proeve soo med voorsingen als lesen", en toen dat in den smaak was gevallen, werd de sollicitant „des anderen daags op het stadhuis in tegenwoordigheid van de heer drossaart neffens de magistraat geëxamineert soo in de Latijnse als de beginselen van de Grijkse taale". Hij gaf „sodanigen genoeg", dat men hem voordroeg aan Zijne Excellentie, met verzoek hem te „voorsien med behoorlijke acte . van collatie". Aan dat verzoek werd voldaan en Elberus werd door den predikant en een scholarch „geïntroduceert".

INHOUD.

	Bladz.
Naamlijst der leden.	v
Uit de uitwendige en inwendige geschiedenis der voormalige Geldersche hooge school. Door Dr. J. S. VAN VEEN. <i>Met 2 afbeeldingen van zegels</i>	1
Hameland. (Gelderland benoorden den Rijn tot het jaar 1100.) Door A. J. C. KREMER.	71
De inval der Orangisten in Gelderland in September 1799. Medegedeeld door L. H. C. BEIJENS	104
Dreumel, Wamel, en het geslacht van Wamel. Door JAC. ANSPACH	128
Het leengoed de Dukenburg in het schependom van Nijmegen. Door Mr. W. VAN DE POLL	196
Iets over de Hemony's en den uurwerkmaker Juriaan Sprakel. Door J. GIMBERG	206
Een bouwcontract van 1392. Medegedeeld door J. GIMBERG . .	209
De stad Groenlo en haar wigbold. Medegedeeld door J. H. HOFMAN.	212
Vrijgeleide voor heidens. Medegedeeld door H. D. J. VAN SCHEVICHAVEN	221
Stukken betreffende plannen tot aanleg eener waterleiding te Arnhem in het midden der 16de eeuw. Medegedeeld door Dr. J. S. VAN VEEN.	224
Historische aantekeningen van Diederik van der Voordt. Medegedeeld door H. D. J. VAN SCHEVICHAVEN	229
Bijzonderheden uit de kerkeraadsacta der hervormde gemeente te Borculo, van de jaren 1666—1721. Medegedeeld door H. DE JAGER.	245

BIJDRAGEN EN MEDEDEELINGEN.

DEEL II.

GELRE.

VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN
GELDERSCHE GESCHIEDENIS, OUDHEIDKUNDE EN RECHT.

BIJDRAGEN
EN
MEDEDEELINGEN.

DEEL II.

ARNHEM,
P. GOUDA QUINT.
1899.

NAAMLIJST DER LEDEN

VAN DE

VEREENIGING „GELRE”.

B e s t u u r.

Mr. J. J. S. Baron Sloet, te Oosterbeek, *Eerste Voorzitter*.

F. A. Hoefer, te Hattem, *Tweede Voorzitter*.

Dr. J. S. van Veen, te Arnhem, *Secretaris*.

J. Gimberg, te Zutphen, *Penningmeester*.

H. D. J. van Schevichaven, te Nijmegen.

J. H. Hofman, te Schalkwijk.

J. A. Heuff Az., te Tiel.

L e d e n.

Mr. J. Acquoy, te Utrecht.

H. J. Allard, te Maastricht.

Jhr. Mr. D. W. van Andringa de Kempenaer, te Zutphen.

Jac. Anspach, te Ek-en Wiel.

W. M. J. Arendts, te Opheusden.

Mr. W. E. J. Baron van Balveren, te Arnhem.

Jhr. A. D. Bas Backer, te Apeldoorn.

Jhr. W. Bas Backer, te Zwolle.

Jhr. G. L. C. H. Baud, te Putten.

A. A. Beekman, te Schiedam.

H. J. Berends, te Arnhem.

Mr. J. L. Berns, te Leeuwarden.

L. H. C. Beijens, te Arnhem.

De Bibliotheek der gemeente Haarlem.

De Bibliotheek der onderwijzers in het arrondissement Wageningen.

De Universiteits-Bibliotheek te Leipzig.

W. A. J. Blaisse, te Etten (bij Terborg).

Dr. P. J. Blok, te Leiden.

W. J. S. J. Blom, te Arnhem.

P. A. M. Boele van Hensbroek, te 's Gravenhage.

Dr. E. Epkema, te Zaltbommel.
H. H. Erdbrink, te Arnhem.
P. Evekink, te Arnhem.
T. J. W. van Everdingen, te Tiel.
Mr. H. H. Everts, te Twello.
L. C. Baron van der Feltz, te Arnhem.
J. Fillekes, te Enschede.
Mr. S. J. Fockema Andreae, te Leiden.
J. H. Frieswijk, te Doesburg.
J. W. Frowein, te Arnhem.
Mr. R. Fruin, te Middelburg.
Dr. J. H. Gallée, te Utrecht.
C. A. A. van de Garde, te Druten.
C. M. Gardenier, te Apeldoorn.
Mr. A. van der Goes, te Nijmegen.
Mr. W. Baron van Goltstein van Oldenaller, te
P. C. Gorlitz, te Nijmegen.
P. Gouda Quint, te Arnhem.
J. H. Graadt van Roggen, te Nijmegen.
H. J. H. Groneman, te Velp.
Haas, te IJzendoorn.

Enschede

E. W. Baron Sloet, te Voorst.
 L. H. C. van der Sluys Lehr, te Hees (bij Nijmegen).
 B. L. Snelting, te Vaassen.
 A. C. Baron Snouckaert van Schauburg, te 's Gravenhage.
 Mr. C. J. A. Spiering, te Arnhem.
 A. Staring, te Lochem.
 G. Starink, te Arnhem.
 D. J. A. D. van den Steen van Ommeren, te Nijmegen.
 J. W. Steens Zijnen, te Nijmegen.
 Mr. W. C. Thomas, te Arnhem.
 Mr. J. B. D. Tulleken, te Nijmegen.
 H. P. J. Tutein Nolthenius, te Apeldoorn.
 R. P. J. Tutein Nolthenius, te Zutphen.
 Mr. M. Tydeman Jr., te Breda.
 Mr. P. H. A. Tydeman, te Tiel.
 Mr. W. J. L. Umbgrove, te Zutphen.
 J. P. D. van Veen, te Ede.
 Mr. R. Veldwijk, te Arnhem.
 B. P. Velthuysen, te Hertme (bij Borne).
 J. P. Vemer, te Groenlo.
 G. J. Verburgt, te Oosterbeek.
 H. J. C. Vieweg, te Nijmegen.
 Dr. G. J. de Vos, te 's Gravenhage.
 Mr. A. N. Baron de Vos van Steenwijk, te Arnhem.
 H. A. P. C. van der Waarden, te Arnhem.
 J. D. Wagner, te Arnhem.
 H. M. Werner, te Brummen.
 Mr. A. van Wessem, te Tiel.
 H. J. van Wessem, te Tiel.
 B. F. W. Baron van Westerholt van Hackfort, te Vorden.
 Mr. H. P. de Wilde, te Arnhem.
 J. J. Wildschut, te Arnhem.
 C. Willink Ketjen, te Doetinchem.
 Mr. G. Wttewaai, te Arnhem.
 J. H. Wijers, te Borculo.
 F. M. A. J. Baron van Wijnbergen, te Loenen (Veluwe).

F. H. Ampt, te Zwolle.
 Jhr. Mr. L. H. J. M. van Asch van Wijck, te Veenendaal.
 Mr. W. C. Baert, te Wylre (Limburg).
 C. L. van Balen, te Zutphen.
 Th. van Benthem van den Bergh, te 's Gravenhage.
 Jhr. Mr. L. van den Berch van Heemstede, te 's Gravenhage.
 W. van den Berg, te Hattem.
 J. F. X. van den Bergh, te 's Gravenhage.

A. Baron Schimmelpenninck van der Oye van de Poll en Nijen-
 beek, te Utrecht.
 H. J. Schouten, te Ommeren.
 Mejonkvrouw H. Singendonck, te 's Gravenhage.
 J. L. J. B. Baron Sweerts de Landas, te Epe.
 Mr. J. J. Tavenraat, te Rotterdam.
 H. W. J. Baron van Tuyll van Serooskerken, te Arnhem.
 Historischer Verein für Geldern und Umgegend te Geldern.
 Chr. A. Vieweg, te Nijmegen.
 W. Baron van Voorst tot Voorst, te Elden.
 Mr. A. F. Vos de Wael, te Zwolle.
 Mr. J. A. G. Baron de Vos van Steenwijk, te Arnhem.
 P. M. van Walchren, te Heelsum.
 J. W. Walther, te Zutphen.
 Mr. O. J. E. Baron van Wassenauer van Catwijck, te Hattem.
 J. C. A. Weerts, te Santpoort.
 P. H. J. R. Wellenberg, te Oosterbeek.
 G. S. H. Wendelaar, te Berg-en-Dal.
 A. C. de Wilde, te Arnhem.
 M. G. Wildeman, te 's Gravenhage.
 Edm. van Wintershoven, te Emael (Belgie).
 H. M. van der Zandt, te Velp.
 H. van Zuylen, te Hattem.

gemaakt van de gelegenheid om onder de leiding van den heer van Schevichaven een bezoek te brengen, eerst aan het rijke gemeentemuseum op het raadhuis en vervolgens aan de st. Stevenskerk.

inhoud in handen van den vijand is geraakt, die er f 17 uit gestolen heeft. Dat de Franschen het kistje toen niet zacht behandeld hebben, zien wij uit de rekening van 1796, waarin deze posten voorkomen:

. . . . aan reparatie van het kistje

aan de smit. 0—12—0

aan den timmerman , 0—10—0

Van de in de rekening van 1658 vermelde gildebekers is nog niets bekend. Zijn die in 1795 misschien ook door de broeders en bevrijders medegenomen?

—

AN^o. 1653
IS . DIT . MOLLENWERCK
VERNIEVWET . TIM :
MEIST : W . VALCK .
L . LOVWERMAN :

en

AN^o 1722
[I]S DIT MOLEWERK
VERNIEWT TIMM : G :
SCIMMELPENNINCK VAN
DER OYE . EN B : WENTHOLT.

In de Berkelbogen bij den Louisesingel, welke in 1890 verlaagd werden, komen deze beide opschriften voor :

A^o. 1631 . DEN . 15 :
AUGUSTI . IS . DEN
EERSTEN . STIEN
GELECHT.
D. V. WAL.
TIMMERMRN .
J. T. BEM

en

A^o 1632 .
IS . DIT . WERCK
VOLENDT . ALS
TIMMERMRN
WAERĒ . D . V.
WAL : EN . I . VAN
WINSHEM

Onder eerstgenoemd opschrift stond vroeger nog ~~een ander~~.
waarop stond :

Ger. 1816
J. v. Z.

(d. i. Gerepareerd in 1816 door J. van Z(alingen?))

Dit opschrift is bij de verlaging der bogen ~~in 1890~~
geraakt.

In den kaaimuur langs den IJssel ~~bevind~~
tegenover het huis van den heer G. J. Verw
het volgende opschrift:

de initialen T. A. en het jaartal 1659. Het huis is sedert geheel verbouwd, hetgeen met alle hier boven genoemde gevels, behalve met dien van het huis van den heer Von Baumhauer, het geval is, zoodat zij hun antiek cachet geheel verloren hebben.

In Mei 1890 kocht de antiquaar M. Jacobs een vijzel, die langen tijd dienst had gedaan in een apothekerswinkel aan de Houtmarkt, thans bewoond door den apotheker J. L. B. van der Marck. De vijzel, in fraaien renaissance-stijl bewerkt, had het volgende randschrift: ARNOLT FRANCKEN ME FUNDERE JUSSIT 1683. (D. i. Arnolt Francken liet mij in 1683 gieten).

Deze Francken, overleden in 1706 of 1707, werd volgens raadsresolutie van 16 Februari 1685 tot stadsapotheker (zonder salaris) aangesteld.

In den Drogenapstoren staat nog de heele-uurklok der voormalige Laarbinnenpoort. Zij heeft het volgende randschrift: 1) gode : moet : ic : zien : bequame : ave : maria : iĝ : mien : name.

1) Dit randschrift komt in allerlei variaties veel voor, b. v. op eene klok te Haarlem:

Maria es minen name

Min luut moet Gode sine bequame, enz.

Bequame heeft hier de beteekenis van aangenaam.

bruderen, enz. (Volgen tien namen).

Daarmede besluit het boekje.

1) De flesch was in die tijden van gansch anderen inhoud dan thans; het stedelyk Rekenboek van 1577 spreekt b. v. van „een leeren viesch” houdende 7 quarten en een halfken; twee tolvlessen houdende 21 quarten. 1554.

—

—

Oeck heb ich dorch Unser Gn. Fr. befell up dat fer bestuert
tho Bronchorst und van den bellden in der kapellen dergelicken.
Hijrmede den Almechtigen bevalen. Datum in Bronckhorst den
10 Julij anno 68.

U. L. Dienstwilge:
(get.) JOHAN VHEUS.

Genomen naar 't oorspronkelijke op papier in het archief van
Borkelo, politieke enz. stukken, no. 525, op 't rijks-archief te Arnhem.

vijftich soldaeten alhier in garnisoen te hebben. Hiermede den Heere bevolen. Datum Thiell den Viden Decembris 1573.

U. G. oec U. E. L. ende W.

onderdanich dienaer

A. VAN ANDERLECHT.

Lantdrost.

Het adres :

Den edelen ende wolgeboren mijnen genedighen Heere stadtholder, oick den edelen, weerdigen, wijsen ende hoochgeleerden Heeren Cancheller ende Raeden des furstendoms Gelre veroirdent etc., mijnen genedighen ende gebiedende Heeren tot
Arnhem.

7. Van den stadhouder en het hof aan van
Anderlecht.

1573—December 7.

Erentfeste und frome, besunder guede vrundt, Wij hebben ontfangen uwe missive van den Vlen deses belangende die verraderije, die opter stadt Tiel voirhanden is geweest, und die drye personen, die derselver verraderije halven aldaer aengefangen zijn, und sollen u nyet verhalten, dat wij mitter allerersten een commissaris volgende u versoeck mitten scherp-richter daerher schicken sullen omme die voirss. gefangen to examineren ende sich op idt voirss. feyt to informeren vermogens die commissie, hen dienthalven gegeven, und bevelen u den Almachtigen.

Geschreven tho Arnhem den VIIen Decembris XV^cLXXIII.

(Minuut).

8. 1573.—December 10.

Missive van het hof aan van Anderlecht.

Men schrijft hem, dat men er van heeft afgezien den gevangene Albertin Boesewael naar Tiel te zenden ter confrontatie met de gevangenen en dat de substituut-momboir Aggeus van Sauleen als commissaris wordt gezonden.

(Minuut.)

9. 1573—December 11.

Missive van het hof aan van Anderlecht, in antwoord op een niet aanwezige van 10 Dec.

BRIEVEN OVER HET BELEG VAN GROENLO IN 1627.

MEDEGEDEELD DOOR

L. H. C. BEIJENS,

Eerste Luitenant der Infanterie.

Bij het einde van het twaalfjarig bestand (in 1621) was nog steeds een deel van het kwartier van Zutphen en van Twenthe in het bezit der Spanjaarden, van de steden o. a. Oldenzaal en Groenlo.

Oldenzaal viel in 1626, zoodra graaf Ernst Casimir zich met een deel van het leger er voor vertoonde, zonder slag of stoot in onze handen.

In het voorjaar van 1627 vatte de stadhouder Frederik Hendrik het plan op wederom aanvallenderwijze den oorlog te voeren en besloot de sterke vesting Groenlo aan den vijand te ontnemen, terecht begrijpende, dat het verlies dezer stad de macht des vijands in dit gedeelte van het land zou breken.

Na zijne troepen bij Emmerik te hebben doen samenkomen, trok de prins in de eerste dagen van Juli naar Groenlo, waar hij na drie dagen aankwam en het beleg voor de stad sloeg.

Het verloop van dit beleg blijkt uit de hierachter volgende brieven, waarin het Hof van Gelderland door de Gecommitteerden te velde H. van Essen, R. Huyghens en H. van Eck geregeld op de hoogte werd gehouden van den stand der zaken. Die brieven bevinden zich in de verzameling genaamd Brieven uit en aan het Hof, berustende in het Rijksarchiefdepôt in Gelderland.

Men zie over het beleg van Groenlo verder: H. de Groot, *Grollae obsidio*; Aitzema, *Historie of verhael van saken van staet en oorlogh*, II, blz. 424—429; en Wagenaar, XI, blz. 53—55.

Op UEd. brief, aen de gecommitteerden alhier geschreven, is zijn Ex^{te} gesproocken: referere mij tot het antwoord; sal ook geern alle devoir doen in mijn particulier tot bevrijding der onderdanen deser graefschap, soo veel in mij sal zijn. dan daer de legers comen, can het soo effen niet toegaen. Eyndende hiermede, wil UEd., mijn Heeren, in de bewaeringe des Alderhoogsten bevelen.

UEd. ootmoedighe dienaar
R. HUYGHENS.

Uyt het leger voor Groll, desen 26 Julij 1627.

Het adres luidt:

Aen mijn Heeren,
mijn Heeren Cantselair en Raeden des Furstendoms
Gelre en Graefschaps Zutphen.
tot Aernhem.

IV.

1627—Juli $\frac{17}{27}$.

Mijn Heeren!

Sijne Excell. heeft advysen, dat in Brabandt en Flanders den vijandt uyt alle quartiren bijeenruckt al wat moghelick is, selvs die benden van ordonnantien; oft hi daer yet mede op het leegher sal attentiren ofte bij diversie gaen, leert den tijdt. Aen den Rhijn weet men noch van gheen vergaderinghe, als dat tot Wesel, in en teghenover Rhijnberck sterk garnison is en tot Walbeeck dri ofte virduisent mannen. Sijne Excell. en zijn Genaden hebben in en uyt hare quartiren groote diligentie ghedaen, alsmede mons. de Nassau. Men bevindt, dat die heien, die vol waters waren, als men voor deesen voor Groll was, en doen difficil toe passiren waren, nu heel drooch zijn, oock soo dat een leegher van 20000 paerden, de front buiten dvors. quartiren, door passagien van meer als twee uyren gaens lanck, op die stadt sonder veranderinghe soudén connen marcheeren, om welcks voor toe comen en dquartiren aldaer aen den anderen tbrenghen diverse reduiten, forten en linien gemaect zijn en onder anderen vijf scansen, elx met vir puncten, doch tot excessive groote costen. Gisteren nacht heeft men teghen die stadt d' eerste wercken aengevanghen om volgents

Mi is door een uyt het leger comende voor seecker geseit, dat men uyt het eene quartier gisterenmorghen met d'approches door die contrescarpen aen die gracht was gecomen, soo dat sij water uyt die gracht hadden gedroncken.

Het adres luidt :

Mijn Heeren,
mijn Heeren Cantzelair en Raden des Vorstendom Gelre
en Graifschap Zutphen.
Arnhem.

VI.

1627— $\frac{\text{Juli } 23}{\text{Aug. } 2}$. .

Mijn Heeren!

Seedert mijne laetste is hier niet anders als dat ghisteren den vijandt op die sappeerdere weder is uytgevallen, doch met groote wackerheit weder ingejaicht, soodat hy gheene scade heeft connen doen. Men meint, dat men deesen avondt in plaetse van eene approche, daer ick UEd. voor deesen van heb geschreven, in dri plaetsen in hunne contrescarpen sullen connen sijn. Gisterenavondt heeft die vijandt seer met musquetten geschooten; deese nacht heeft men continuelick sonder onderlait met canon alhier hooren schiten. Sijne Excell. heeft van Embrick noch vijf compagniën alhier tot Zutphen laten comen. Dus compt die lieutenant van die wagens om alle die bisbrugghen toe halen en daerenbooven noch een vijftich waghens met cruit en loot, welcke alle morghen neffens broot en keeze, die wij daer schicken, geconduiseert zullen worden met twee compagnien paerden en sestich vuirroers, behalven plancken, sparren en andere materialen, die wij morghen oock van hier met aicken die Berckel hinop seinden, geconduiseert met sestich musquettiers. Waermede, mijn Heeren, ick Godt bidde UEd. toe nemen in sijne hillighe protectie.

Uyt Zutphen den 23 Julij 1627.

UEd. dienstwillighe medebroeder,
H. v. ESSEN.

ick bij die post UEd. wel willen adviseren dcontenue van dien, alsoo die tijdinghen goet waren, doch alsoo ons dit van Junius wordt naergeschreeven, sal ick het UEd. geven om niet langher in 't abuis tblijven steecken. Dus schrijvt Junius:

Messieurs!

A ce matin ceulx de la ville se sont présentés sur le rempardt, demandants cessation d'armes; cependant l'on a recommencé tantost à tirer. C'est tousiours un bon acheminement, qui prendra plus beau traict, si il plaist à Dieu, lequel je prie.

Du camp, le 18 d'Aoust 1627.

JUNIUS.

Daeruyt UEd. nu dclare gescapenheit connen vernemen. Ick seinde deese bij expresse, die UEd. sal gelijven toe doen betalen. Godt biddende, mijn Heeren, UEd. tnemen in sijne hillighe protectie.

Uyt Zutphen den ⁸₁₈ Aug. 1627.

UEd. dienstwillighe
H. VAN ESSEN.

XVII.

1627—Augustus $\frac{9}{19}$.

Mijn Heeren!

Dus aenstont krijghen wij gewisse advysen uyt het leeger, alsdat die stadt Grolle, naerdatsij gister avondt gearlementeert hadde, sich in onse handen heeft oovergegeven en dat des vijands garnison den 10/20 deses daer sal uyttrecken, welcke blijde tijdinghe ick U.Ed. bij expresse wel heb willen toeseinden, Godt biddende, mijn Heeren, U.Ed. tnemen in sijne hillighe protectie.

Uyt Zutphen den $\frac{9}{19}$ Aug. 1627.U.Ed. dienstwillighe
H. VAN ESSEN.

Het adres luidt als de vorige.

XVIII.1627—Augustus $\frac{9}{19}$.

Mijn Heeren!

Voorgisteren sijn beyde onse galerijen soo in de Fransche als Engelsche approches gereet geweest ende heeft sijne Ex^{tie} geordineert in elcken quartier een mine te doen maecken in de faussebraye van twee tonnen polvers om een opening te hebben om daerin te logeren. De mine in de Engelsche approche is gisteren op den middach aengesteecken en heeft een groot gat gemaect en groote alteratie van binnen gegeven, hoewel sij sich wel defendeerden.

Daerop heeft sijn Ex^{tie} door den colonel Hauterive, wiens wacht dat het was, haer versocht te spreeken en alle redelicke conditien doen presenteren, daerop een capiteyn op de faussebraye gecomen, diewelcke 't selve worde aangeboden, dan heeft van weghen den gouverneur versocht om twee te moghen senden naer den graef van den Bergh, 't welck hen is geweygert als sijnde teghens crijgsgebruyck, is eyntelick soo ver gecomen, dat twee capiteynen sijn overgesonden en twee wederom daerbinnen. Des vijants capiteynen in 't quartier gebracht versochten aen sijn Ex^{tie} het vorighe van te moghen senden naer graeff

XX.

1627—Augustus $\frac{11}{21}$.

Mijn Heeren!

Sijn Excell. schrijft ons dus over d'articulen van het oovergaen van Grolle en schrijft ons, dat gisteren daer omtrent duisent t'voet en een compagnie paerden uytgetooghen zijn en dat daer weinich volcks voor gebleven is en vir van qualiteit, Ram en Dromondt, en nau een quartier uirs voor 't parlemen-tiren dheer van der Leck en cap. Lovelace. Dvijandt leit noch met sijn armee bij Vreeden, corts versterckt met tweeduisent man.

In de stadt zijn gevonden: 165 ton pulvers, doch heel ondoghent, 700 ƒ lonten, 14 metalen en 3 iseren stucken. Dburger hebben elx voor hooft dlaetste daghen 5 ƒ loot ofte tins moeten leeveren. Hiermede bidde Godt, mijn Heeren, UEd. tnemen in sijne hillighe protectie.

Uyt Zutphen den $\frac{11}{21}$ Aug. 1627.UEd. dienstwillighe
H. VAN ESSEN.

Hierbij gaen d'articulen 1), alsmede een geintercipieerde brief, die een duve onder dvlogelen was gebonden en bij een soldaet worden gescooten.

UEd. sal geliven dselve dheeren Gedeputeerden en van dmagistrait tcommuniciren.

Het adres luidt als de vorige.

1) Deze artikelen zijn niet aanwezig. Zij zijn te vinden bij Aitzema, t. a. p. blz. 425. Voor de bijzondere capitulatie, aan den bisschop Philips van Rooveen, vicarius apostolicus der Hollandsche zending, en de geestelijkheid toegestaan, zie men Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht, Dl. XXII, blz. 40.

HET SPEULDERBOSCH IN HET MIDDEN DER ZEVENTIENDE EEUW.

MEDEGEDEELD DOOR

Mr. J. J. S. Baron SLOET.

Reeds een paar jaren bezig zijnde met het verzamelen van alle Geldersche markerechten, die door de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht in één bundel zullen worden uitgegeven, ontving ik ook voor dit doel, door de hoogst welwillende tusschenkomst van Jhr. G. L. C. Baud, te Putten, van de bestuurders der Naamlooze Vennootschap het Speulderbosch inzage der oudste registers uit het archief van dat bosch. Het zijn twee resolutieboeken, het eene loopende van 1576 tot 1642, het andere van 1663 tot 1845; en nog een folio boek in perk. band, zijnde oorspronkelijk een in 1670 vervaardigde copie van een door den holtrichter Wolff Arntz Wolffsen omstreeks 1646 vervaardigd register voor het Speulderbosch. Daarin bracht hij de in de malenboeken verspreide besluiten te samen, systematisch in 24 hoofdstukken verdeeld; hij voegde er aan toe lijsten der malen en der holtrichters, „een corte onderrechtinge op wat wijze dat men in Speulderbosch het hout deylet, ende op wat wijze gelotet wort”, en een „beschrijvinge van 't Speulderbosch”. Zoowel de later genomen resoluties als de beide voorn. lijsten zijn in het boek bijgeschreven.

Hoewel nu in de Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde, door Is. A. Nijhoff, Deel VII, 1850, in een zeer belangrijk artikel van Mr. G. A. de Meester: „Aanteekeningen omtrent een paar Veluwsche bosschen”

een jaar 3 st. 's daags voor elken gevangene tusschen dag en nacht toe te leggen.

Oorspr. in G. van Hasselt's bundel: Stukken van groot belang voor 't Quartier van Veluwe, Dl. A. B.

SL.

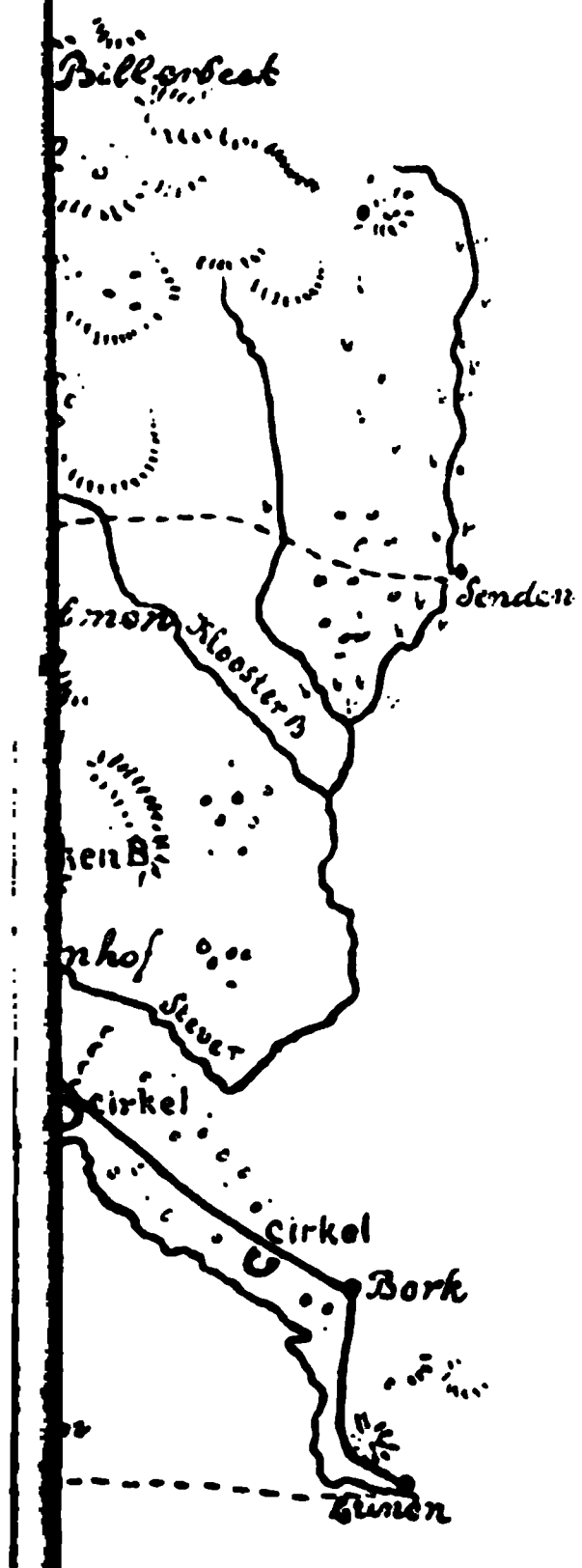
—

—

—

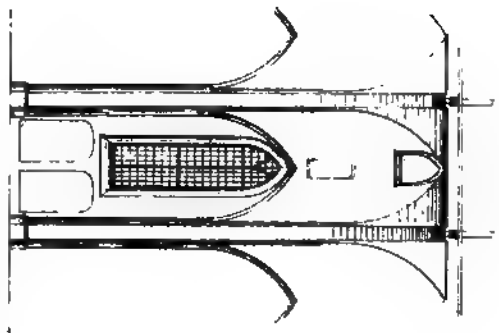
INHOUD.

	Bladz.
Naamlijst der leden	V
Handelingen der eerste algemeene vergadering.	XII
Ente. Inleiding tot de geschiedenis van den Gelderschen Achterhoek. Eerste gedeelte. Van de vroegste tijden tot het jaar 1339. Door A. J. C. KREMER. <i>Met eene kaart</i> . . .	I
De st. Maria-, O. L. Vrouwe- of Groote Kerk te Harderwijk. Door H. PORTHEINE JR. <i>Met 4 platen en een plattegrond in den tekst</i>	99
Het huis te Vorden en zijne bewoners. Door J. H. HOFMAN .	197
Het heilige-kruisgild te Lienden. Door G. J. BRENKMAN . . .	209
Iets over de oude Nieuwstads- of Diezerpoort te Zutphen. Door H. J. H. GRONEMAN. <i>Met 3 plaatjes</i>	239
Iets over papiermolens op de Veluwe. Door JAC. ANSPACH . .	255
Zutphensche opschriften uit vorige eeuwen. Door J. GIMBERG .	269
Drie oorkonden betrekking hebbende op Reinald I, graaf van Gelre (1281—1293). Medegedeeld door P. N. VAN DOORNINCK	305
Uitspraak van bisschop Guy van Utrecht in een geschil tusschen die van Groenlo en die van Goor. Medegedeeld door DR. J. S. VAN VEEN	309
Ordinancie van het kremerenamt te Nijmegen. Medegedeeld door H. D. J. VAN SCHEVICHAVEN	313
Een veede- of ontzegbrief. Medegedeeld door DR. J. S. VAN VEEN	323
Beleg en ontzet der stad Huissen. Medegedeeld door J. H. HOFMAN	325
Tocht van Alba's troepen naar Jemmingen. Medegedeeld door J. H. HOFMAN	327
Correspondentie van Andries van Anderlecht als gouverneur van Tiel (1573—1575). Medegedeeld door DR. J. S. VAN VEEN	331
Een pardon te Hattem in 1588. Medegedeeld door F. A. HOEFER	359
Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. Medegedeeld door L. H. C. BEIJENS. <i>Met eene kaart</i>	363
Het Speulderbosch in het midden der zeventiende eeuw. Medegedeeld door MR. J. J. S. BARON SLOET	383
Gerechtelijke trouwing bij contumacieele absentie van een der partijen. Medegedeeld door H. D. J. VAN SCHEVICHAVEN	409
Bibliographie 1898	419

St. Maria. O. J. Bremer - of
Orville Kirch in Bremerh.
Bismarck's Lager oder sein.
Bismarck's Lager oder sein.

Bremer's Lager oder sein.
Bismarck's Lager oder sein.

Bremer's Lager oder sein.
Bismarck's Lager oder sein.

Bremer's Lager oder sein.
Bismarck's Lager oder sein.

Photolith von G. J. Thieme, Altona.

St. Maria - O. F. F. conve. of
 Deoote kerk te Agardewijk.
 1812. *Boersma's*
 van de kerk over het koor.

Deoote kerk te Agardewijk
 van de kerk over het koor.

Boersma's

Opgesloten in 1812 door:
Boersma's

